

ΕΚΘΕΣΕΙΣ
ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΩΝ ΕΡΕΥΝΗΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 1977

ΚΕΝΤΡΟΝ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ
ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

Συνοπτική έκθεσις πεπραγμένων τοῦ ἔτους 1977

Α'. Λεξικόν.— Ἡ διὰ τῆς ἀποδελτιώσεως μεγάλου ἀριθμοῦ χειρογράφων τοῦ Κέντρου προέλευσις πολλῶν χιλιάδων δελτίων νέου διαλεκτικοῦ ὕλικου καὶ ἡ λημματογράφησις τούτων ἐπέβαλε τὴν συμπλήρωσιν τῶν ὑπαρχουσῶν ἐτοιμῶν συντακτικῶν σειρῶν τῶν γραμμάτων Γ καὶ Δ, ὥστε αὗται νὰ παρουσιάζουν πληρότητα καὶ νὰ καλύπτουν μεγαλύτερον διαλεκτικὸν χῶρον. Αἱ σειραὶ αὗται εἶχον συνταχθῆ ἐπὶ τῇ βάσει ὕλικου 650 χειρογράφων, ἤδη ὅμως ἔχομεν ὕλικὸν ἐκ 1139 χειρογράφων, πολλὰ τῶν ὁποίων προέρχονται ἐκ περιοχῶν τελευταίως ἐρευνηθειῶν.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἐπροχώρησεν ἀρκετὰ καὶ εἶναι ἤδη ἕτοιμον ὕλικὸν διὰ νὰ ἀρχίσῃ ἀπὸ Ἰανουαρίου ἢ συνέχισις τῆς ἐκτυπώσεως.

Εἰς τὴν συμπλήρωσιν παλαιῶν σειρῶν ἠσχολήθησαν ὁ Διευθυντῆς καὶ οἱ δύο παλαιότεροι συντάκται Δ. Κρεκούκιας καὶ Ν. Κοντοσόπουλος.

Ἦρχισαν πρὸς τούτοις ἐργαζόμενοι εἰς τὴν σύνταξιν τῶν ἄρθρων τοῦ γράμματος Ε ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Διευθυντοῦ καὶ ἐκ τῶν νέων συντακτικῶν οἱ Τ. Γιογάλας, Σ. Κατσουλέας, Ἀναστασία Κατσίκη, Ἐλευθερία Γιακουμάκη καὶ Μαρία Φλωριᾶ - Μήλα. Ἀπὸ τοῦ νέου ἔτους θὰ ἀρχίσουν νὰ συντάσσουν καὶ οἱ Γ. Ντελόπουλος, Χρ. Χαραλαμπάκης καὶ Α. Μπουσμπούκης.

Β'. Ἀποδελτιώσεις - λημματογράφησις.— α) Ἀποδελτιώσεις: Διὰ τὴν ἀποδελτιώσιν γλωσσικοῦ ὕλικου ἐκ χειρογράφων τοῦ Κέντρου εἰργάσθησαν ἐπὶ βραχὺ χρονικὸν διάστημα οἱ συντάκται Γ. Ντελόπουλος καὶ Χ. Χαραλαμπάκης ὡς καὶ αἱ ἐπὶ ἀναθέσει ἔργου ἀποδελτιώνουσαι Ἀλίκη Μπελιᾶ καθ' ὄλον τὸ ἔτος καὶ ἀπὸ τοῦ Μαΐου ἡ Μαρία Κατσάδα. Οὕτω, ἀπεδελτιώθησαν 26 χειρόγραφα, ἀνερχόμενα εἰς 4 500 σελίδας καὶ ἀποδώσαντα 65 περίπου χιλιάδας δελτία.

β) Λημματογράφησις: Ἡ ἀνάγκη τῆς χρησιμοποίησεως τοῦ ἀποδελτιωθέντος πλουσιωτάτου ὕλικου διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν παλαιῶν συντακτικῶν

σειρῶν ἐπέβαλε τὴν κατὰ ἔντονον ρυθμὸν ληματογραφίαν αὐτοῦ. Εἰς τοῦτο ἠσχολήθησαν οἱ συντάκται Δ. Κρεκούκας, Ν. Κοντοσόπουλος, Τ. Γιοχάλας, Σ. Κατσουλέας, Ἐλευθερία Γιακουμάκη, Ἀναστασία Κατσίκη καὶ Μαρία Φλωριᾶ-Μήλα. Τὸ ὑπ' αὐτῶν ληματογραφηθὲν ὕλικόν, ἀνερχόμενον εἰς 300.000 περίπου δελτία, κατετάγη ἀλφαβητικῶς ὑπὸ τούτων καὶ τῶν συντακτῶν Γ. Ντελόπουλου καὶ Χρ. Χαραλαμπάκη. Ἡ κατ' ἀπόλυτον ἀλφαβητικὴ κατάταξις αὐτοῦ καὶ συγχώνευσις εἰς τὸ ὕλικόν τοῦ Ἀρχείου συνεχίζεται.

Γ'. Γλωσσικαὶ ἀποστολαί.—Ἡ προγραμματισθεῖσα διὰ τὸ θέρους μηνιαία ἀποστολὴ τῶν συντακτῶν τοῦ Κέντρου πρὸς συλλογὴν γλωσσικοῦ ὕλικου ἐκ τῆς Μακεδονίας καὶ Θράκης δὲν ἐπραγματοποιήθη, διότι δὲν ἐνεκρίθη ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως ἡ σχετικὴ ἄδεια μηνιαίας ἐκτὸς ἔδρας ἀπουσίας τῶν συντακτῶν. Οὕτως ἐστερήθημεν πολυτίμου γλωσσικοῦ ὕλικου διὰ τὴν σύνταξιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν ἔρευναν καὶ μελέτην τῶν ιδιωμάτων τῆς Μακεδονίας, ὡς καὶ τὸν καθορισμὸν τῶν ιδιωμάτων τῶν γηγενῶν καὶ τῶν εἰς τὸν χῶρον ἐγκατασταθέντων προσφύγων. Σημειωτέον ὅτι τὸ διαλεκτικὸν ὕλικόν σήμερον ἐξαφανίζεται ταχέως ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς κοινῆς νεοελληνικῆς καὶ ἄλλων παραγόντων.

Δ'. Χειρόγραφα.—Κατὰ τὸ λήξαν ἔτος εἰσῆχθησαν εἰς τὸ Κέντρον 28 χειρόγραφα γλωσσικοῦ ὕλικου ἐκ διαφόρων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος, δωρηθέντα ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Γλωσσικῆς Ἐταιρείας, μετὰ τὴν κρίσιν αὐτῶν κατὰ τὸν ὑπὸ ταύτης ἐνεργηθέντα Γλωσσικὸν διαγωνισμόν.

Ε'. Φωτογράφησις χειρογράφων.—Ἡ Διεύθυνσις ἀποβλέπουσα εἰς τὴν διαφύλαξιν τοῦ πολυτιμοτάτου καὶ ἀναντικαταστάτου γλωσσικοῦ ὕλικου, τοῦ ὑάρχοντος εἰς χειρόγραφα τοῦ Κέντρου, ἀπεφάσισε καί, ἐγκρίσει τῆς Ἀκαδημίας, ἐφωτογράφησεν εἰς μικροφίλμς 400 χειρόγραφα τοῦ Κέντρου διὰ 53868 λήψεων διασφαλίζουσα οὕτω τὴν ἀπὸ τινος ἀπευκταίου καταστροφῆν τοῦ Ἀρχείου. Σημειωτέον ὅτι ἐκάστη λήψις περιλαμβάνει πολλάκις δύο σελίδας χειρογράφου.

ΣΤ'. Ἐκδόσεις —Ἐπερατώθη ἡ ἐκτύπωσις τοῦ ἐκ 980 σελίδων Β' τόμου τῶν Γλωσσικῶν Ἐρευνῶν τοῦ Γ. Χατζιδάκι. Ὁ τόμος οὗτος περιλαμβάνει 85 μελέτας τοῦ Γ. Χατζιδάκι, πίνακας λέξεων, ὀνομάτων, τοπωνυμίων καὶ πραγμάτων τοῦ Α' καὶ Β' τόμου τῶν Γλωσσικῶν Ἐρευνῶν, καθὼς καί, ὡς εἰσαγωγὴν, εὐρυτάτην παρουσίαν τοῦ ἔργου τοῦ Γ. Χατζιδάκι ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Κέντρου Δ. Βαγιακάκου.

Ζ'. Γλωσσικός Ἄτλας.— α) Γλωσσικός Ἄτλας τῆς Ἑλλάδος. Συνεχίζεται ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ ἢ προπαρασκευαστικῆ βάσει τῶν χειρογράφων τοῦ Κέντρου ἐργασία.

β) Γλωσσικός Ἄτλας τῆς Εὐρώπης. Ἀπεστάλη εἰς τὸ Κέντρον Συντάξεως εἰς Νijmegen γλωσσικὸν ὕλικὸν ἐπὶ τῇ βάσει εἰδικῶν ἐρωτηματολογίων ἐξ 9 διαλεκτικῶν περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος, ἥτοι ἐκ τῆς Ἰκαρίας, Πύλου, Κῶ, Ρόδου, Γαστουνῆς, Σουφλίου, Ροδοπόλεως, Μεγάρων καὶ Ἁγίου Νικολάου Βοιωτῶν.

Οὕτω, ἐκ τῶν 78 καθορισθειῶν διαλεκτικῶν περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος ἔχει μέχρι σήμερον σταλῆ ὕλικὸν ἐκ τῶν 43. Διὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἐρωτηματολογίων ἐκ τῶν ὑπολοίπων περιοχῶν εἶναι ἀνάγκη ἐπιτοπίου ἐρεῦνης.

Η'. Ὀνοματολογικὸν Ἀρχεῖον.— Καὶ κατὰ τὸ λήξαν ἔτος ἔνεκα τῆς μὴ πληρώσεως τῆς ἐπὶ τούτῳ ὀργανικῆς θέσεως τοῦ Κέντρου, ἀλλὰ καὶ ἔνεκα ἐλλείψεως χώρου, δὲν ἐγένετο οὐδεμία ἐργασία.

Θ'. Βιβλιοθήκη.— Εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ Κέντρου εἰσήχθησαν εἴτε ἐξ ἀγορᾶς εἴτε ἐκ δωρεᾶς 120 τόμοι (ἀριθμ. εἰσαγωγῆς 3617-3737) νέων βιβλίων ἥτοι 52 τόμοι περιοδικῶν, 52 αὐτοτελῆ βιβλία καὶ 16 ἀνάτυπα μελετῶν (53 ἐξ ἀγορᾶς καὶ 67 ἐκ δωρεᾶς).

Ι'. Μεταβολαὶ εἰς τὸ προσωπικόν.— Τὴν 11 Φεβρουαρίου ἀνέλαβεν ὑπηρεσίαν ὁ νεοδιορισθεὶς συντάκτης διδάκτωρ Χριστόφορος Χαραλαμπίδης.

Τὴν 29 Σεπτεμβρίου ἀπεχώρησε τῆς Ὑπηρεσίας ὁ γραφεὺς τοῦ Κέντρου Ἐμμ. Ρενιέρης, ὡς συμπληρώσας 35ετῆ δημοσίαν ὑπηρεσίαν.

Ὁ συντάκτης Τίτος Γιοχάλας ἀπὸ 1 Ἰουνίου ἕως 30 Σεπτεμβρίου διετέλει εἰς ἐκπαιδευτικὴν ἄδειαν.

ΙΑ'. Συμμετοχὴ εἰς Συνέδρια.— 1) Ὁ Διευθυντὴς τοῦ Κέντρου Δικ. Βαγιακάκος διετέλεσεν ἀντιπρόεδρος τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Συγκλήσεως ἐν Ἀθήναις τῆς Τρίτης Συνόδου τοῦ Ο.Η.Ε. διὰ τὴν τυποποίησιν τῶν Γεωγραφικῶν ὀνομάτων. Μετέσχεν ἐπίσης τῆς ἐπιστημονικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν ἐν λόγῳ Σύνοδον εἰς τὴν ὁποίαν ὑπέβαλεν ἔκθεσιν περὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι τοπωνυμικῶν μελετῶν κατὰ τὸ διάστημα ἀπὸ 1972-1975 καὶ ἐξελέγη μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Ναυτικῶν Ὄρων τοῦ Ο.Η.Ε. καὶ μέλος τοῦ τμήματος Romano - Hellenique.

Ὁ ἴδιος ὠργάνωσεν, ὡς Γενικὸς Γραμματεὺς τῆς Ἐταιρείας Λακωνικῶν Σπουδῶν, τὸ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν Α' Συνέδριον Λακωνικῶν Σπουδῶν εἰς Σπάρτην καὶ Γύθειον 7·11 Ὀκτωβρίου, εἰς ὃ μετέσχε καὶ δι' ἀνακοινώσεως ὑπὸ τίτλον: *Αἱ γλωσσικαὶ καὶ λαογραφικαὶ Σπουδαὶ διὰ τὴν Λακωνίαν.*

Ὁ ἴδιος μετέσχεν ὡς μέλος τῆς Ὄργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καὶ Ἐπιστημῶν ὀργανωθέντος ὑπὸ τῆς Ἐταιρείας Πελοποννησιακῶν Σπουδῶν Α' τοπικοῦ Συνεδρίου Μεσσηνιακῶν Σπουδῶν εἰς Καλαμάταν 2·5 Δεκεμβρίου, εἰς ὃ προέβη καὶ εἰς ἀνακοίνωσιν μὲ θέμα: *Τὸ Πεταλίδι καὶ ἡ εἰς αὐτὸ ἀποικία τῶν Μανιατῶν.*

2) Ὁ συντάκτης τοῦ Κέντρου Δ. Κρεκούκιας μετέσχε τοῦ Α' Συνεδρίου Λακωνικῶν Σπουδῶν μὲ θέμα: *Ἐνα Μανιάτικο γιατροσόφι τοῦ περασμένου αἰῶνα, καὶ τοῦ Α' τοπικοῦ Συνεδρίου Μεσσηνιακῶν Σπουδῶν μὲ θέμα: Αἰῶκοὶ τρόποι θεραπείας στὸ λαὸ τῆς Μεσσηνίας.*

3) Ὁ συντάκτης Νικ. Κοντοσόπουλος μετέσχε τοῦ Α' Διεθνoῦς Γλωσσολογικοῦ Συνεδρίου ἐν Βιέννῃ (28 Αὐγούστου·3 Σεπτεμβρίου) μὲ θέμα: *La grecisation des toponymes étrangers et la formation des ethniques correspondants en grec moderne,* καὶ τοῦ Α' Συνεδρίου Λακωνικῶν Σπουδῶν μὲ θέμα: *Παρατηρήσεις εἰς τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῆς ἐπαρχίας Ἐπιδαύρου Λιμηρᾶς.*

4) Ὁ συντάκτης Γ. Ντελόπουλος μετέσχε τοῦ Α' Συνεδρίου Λακωνικῶν Σπουδῶν μὲ θέμα: *Λακωνικὴ ἐμπειρία εἰς τοὺς προσανατολισμοὺς τῆς Ἐδρωπαϊκῆς Παιδείας,* καὶ τοῦ Α' τοπικοῦ Συνεδρίου Μεσσηνιακῶν Σπουδῶν μὲ θέμα: *Ἡ Ναυμαχία τοῦ Ναυαρίνου κατὰ τὰς Ρωσικὰς πηγὰς (ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν 150 χρόνων αὐτῆς 1827·1977).*

5) Ὁ συντάκτης Στ. Κατσουλέας μετέσχε τοῦ Α' Συνεδρίου Λακωνικῶν Σπουδῶν μὲ θέμα: *Τοπικὰ ἐπώνυμα τῆς Λακωνίας,* καὶ τοῦ Α' τοπικοῦ Συνεδρίου Μεσσηνιακῶν Σπουδῶν μὲ θέμα: *Ἀρχαιοπινῆ τοπωνύμια Μεσσηνίας.*

6) Ὁ συντάκτης Τ. Γιοχάλας ἐξελέγη μέλος τοῦ Albanien·Institut τοῦ Μονάχου.

ΙΒ'. Χρῆσις τοῦ Ἀρχείου.— Κατόπιν ἀδείας τῆς Ἀκαδημίας ἐγένετο χρῆσις τοῦ Ἀρχείου ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Δ. Γεωργακᾶ καὶ ἄλλων ἐπιστημόνων Ἑλλήνων καὶ ξένων.

Μετὰ τιμῆς καὶ σεβασμοῦ

Ὁ Διευθυντῆς

Δικαῖος Βαγιακάκος